

Інституційні засади розвитку торгівлі в контексті міжнародних економічних відносин

Предметом дослідження є інституційні механізми регулювання та розвитку торгівлі в системі міжнародних економічних відносин, а також їх вплив на функціонування та трансформацію глобального торговельного середовища.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад інституційного забезпечення розвитку торгівлі та визначення ролі формальних і неформальних інститутів у формуванні сучасних міжнародних економічних відносин.

Методи дослідження. У роботі використано методи аналізу й синтезу для узагальнення теоретичних підходів до інституційної теорії та міжнародної торгівлі, системний підхід для дослідження взаємозв'язку торговельних процесів і міжнародних економічних інститутів, інституційний аналіз для оцінювання ролі правил, норм і організацій у розвитку торгівлі, а також порівняльний аналіз для зіставлення різних моделей інституційного регулювання торговельних відносин.

Результати роботи. Доведено, що інституційні засади є визначальним чинником розвитку торгівлі в контексті міжнародних економічних відносин, оскільки саме вони формують правила доступу до ринків, умови конкуренції та механізми вирішення торговельних суперечок. Обґрунтовано, що ефективність міжнародної торгівлі безпосередньо залежить від якості інституційного середовища, рівня правової визначеності та узгодженості національних і наднаціональних регуляторних механізмів.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані при формуванні торговельної та зовнішньоекономічної політики держав, у діяльності міжнародних економічних організацій, а також у науково-освітньому процесі при вивченні міжнародних економічних відносин.

Висновки. Інституційне забезпечення розвитку торгівлі в умовах глобальної економіки виступає системоутворюючою основою стабільності та передбачуваності міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: інституційні засади, торгівля, міжнародні економічні відносини, економічні інститути, глобальна економіка, торговельне регулювання.

ROMAN ODYNETS
VOLODYMYR KYRYCHENKO
NATALIIA VDOVENKO

Institutional foundations of trade development in the context of international economic relations

The subject of the study is the institutional mechanisms of trade regulation and development in the system of international economic relations, as well as their impact on the functioning and transformation of the global trade environment.

The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological principles of institutional support for trade development and determine the role of formal and informal institutions in the formation of modern international economic relations.

Research methods. The work uses methods of analysis and synthesis to generalize theoretical approaches to institutional theory and international trade, a systemic approach to study the relationship between trade processes and international economic institutions, institutional analysis to assess the role of rules, norms and organizations in trade development, as well as comparative analysis to compare different models of institutional regulation of trade relations.

Results of the work. It is proven that institutional principles are a determining factor in the development

of trade in the context of international economic relations, since they form the rules of access to markets, conditions of competition and mechanisms for resolving trade disputes. It is substantiated that the effectiveness of international trade directly depends on the quality of the institutional environment, the level of legal certainty and the coherence of national and supranational regulatory mechanisms.

Field of application of the results. *The results of the study can be used in the formation of trade and foreign economic policy of states, in the activities of international economic organizations, as well as in the scientific and educational process when studying international economic relations.*

Conclusions. *Institutional support for the development of trade in the conditions of the global economy serves as a system-forming basis for the stability and predictability of international economic relations.*

Keywords: *institutional principles, trade, international economic relations, economic institutions, global economy, trade regulation.*

Problem statement. In the current conditions of globalization and the growing interdependence of national economies, the development of trade increasingly depends not only on economic factors, but also on the institutional environment within which international economic relations are carried out. Formal rules, international agreements, trade standards and informal norms of behavior determine the nature of access to markets, the level of trust between economic entities and the effectiveness of the functioning of the global trading system. At the same time, increasing geo-economic tensions, fragmentation of the world trade space and the transformation of multilateral institutions necessitate a rethinking of the role of institutional principles in the development of trade. Insufficient adaptation of institutional regulation to modern challenges can lead to a decrease in the effectiveness of international economic relations and an increase in trade risks.

Analysis of recent research and publications. Modern scientific research focuses on the analysis of the role of institutions in the development of international trade and the formation of the global economic order. Works on institutional economics emphasize the importance of formal rules and informal norms for reducing transaction costs and ensuring the stability of economic interaction between countries. Research in the field of international economic relations focuses on the role of international organizations and trade agreements in the coordination of economic policy [1–16].

At the same time, the scientific literature does not sufficiently comprehensively consider the interaction of different levels of institutional regulation – national, regional and global – in the context of trade development. This necessitates the need for a systematic analysis of the institutional foundations of international trade processes.

Presentation of the main material. The development of trade in the system of international economic relations is largely determined by the quality of the institutional environment, which forms the rules of economic interaction between the entities of the world economy. Institutions perform the function of coordinating the interests of countries, ensuring the predictability of trade processes and reducing the level of uncertainty. In this context, trade is not only an economic activity, but also an institutionally mediated process that depends on the consistency of norms, standards and control mechanisms.

Formal institutions, in particular international treaties, trade regimes and legal norms, determine the basic conditions for the functioning of international trade. They regulate access to markets, protection of property rights, mechanisms for settling trade disputes and competition rules. The effectiveness of these institutions directly affects the intensity of trade flows and the level of trust between participants in international economic relations.

Informal institutions, such as business culture, business traditions and established interaction practices, complement formal rules and play an important role in the development of trade. They contribute to the formation of stable partnerships and the reduction of information asymmetry, which is especially important in a global economy with a high level of diversity of economic systems.

The impact of institutional principles on the development of trade is also manifested in the ability of international economic relations to adapt to structural changes in the world economy. Technological progress, digitalization and changing nature of global competition require constant updating of institutional regulation, which should take into account new forms of trade, in particular the exchange of services, data and intellectual products.

Table 1. Institutional principles of trade development in international economic relations

Institutional Level	Nature of Regulation	Impact on trade development
National	Trade Law and Policy	Formation of market access conditions
Regional	Integration Agreements and Free Trade Areas	Deepening economic integration
Global	International Trade Institutions	Stability and predictability of trade

Source: proposed by the authors

Table 1 summarizes the main components of the institutional principles of trade development in the context of international economic relations (Table 1).

Institutional principles of trade development are crucial for ensuring a balance between national economic interests and the requirements of the global economy. In the current conditions of increasing trade conflicts and protectionist tendencies, institutional regulation acts as a tool for reducing tensions and maintaining the openness of international economic relations. Thus, the development of trade in the context of international economic relations should be considered as an institutionally determined process in which the effectiveness of economic interaction depends on the coherence of formal and informal institutions, the ability of international organizations to adapt trade rules to modern challenges and ensure the stability of the global economic system. The further development of trade in the context of international economic relations largely depends on the ability of the institutional environment to ensure the coherence of the economic interests of states, business and supranational structures. In the global economy, institutions act not only as regulators of trade flows, but also as mechanisms for building trust between subjects of international exchange. It is trust, enshrined in stable rules and predictable procedures, that determines the stability of trade relations and reduces the risks of opportunistic behavior in world markets.

The institutional transformation of international trade is manifested in a change in the role of the state in regulating foreign economic processes. If earlier state intervention focused mainly on tariff regulation, then in modern conditions it is increasingly aimed at forming comprehensive rules for access to markets, protecting competition, intellectual property and ensuring compliance with international standards. This changes the nature of international economic relations, transferring them from the plane of purely economic interaction to the sphere of institutional coordination. Of particular importance

is the harmonization of national institutional systems with international norms and rules. The participation of countries in international trade agreements and organizations requires the adaptation of domestic legislation, administrative procedures and regulatory practices. Such adaptation contributes to the integration of national economies into the world trade system, but at the same time requires taking into account the specifics of domestic development and national economic priorities.

Institutional foundations for trade development play a key role in shaping the competitive environment in international markets. Common rules of the game, transparent dispute settlement mechanisms, and non-discriminatory access to markets create conditions for fair competition between economic entities of different countries. At the same time, the asymmetry of institutional development of states leads to unequal starting conditions, which can exacerbate imbalances in international economic relations.

In this context, the impact of institutional frameworks on the structure and dynamics of trade flows is important. Countries with a developed institutional system usually demonstrate a higher level of involvement in international trade, a diversified export structure and more stable positions in global value chains. In contrast, the weakness of institutions limits the potential for trade, increases transaction costs and reduces the attractiveness of the economy for international partners. Table 2 summarizes the impact of the quality of the institutional environment on the development of trade in the system of international economic relations.

The institutional framework for trade development also determines the ability of international economic relations to respond to crisis phenomena. Pandemics, financial shocks, geopolitical conflicts and disruptions in supply chains have revealed the critical role of institutions in maintaining the continuity of trade processes. The flexibility of regulatory mechanisms, the effectiveness of coordination between states and the availability of in-

Table 2. The impact of the quality of the institutional environment on the development of international trade

Institutional Characteristics	Manifestation in trade relations	Economic effect
Regulatory Transparency	Predictability of trade rules	Increased trade volumes
Legal Protection of Contracts	Reducing risks for business	Activation of international agreements
Administrative Efficiency	Reducing time and costs of trade	Increased competitiveness
Economic Policy Stability	Reducing uncertainty for investors	Increased trust and investment activity
Conformity with International Norms	Simplifying access to external markets	Expanding the geography of exports

Source: proposed by the authors

Table 3. Institutional responses to global challenges and their impact on international economic relations

Global Challenge	Institutional response	Impact on international economic relations	Dominant economic impacts	Long-term transformational effects
Geoeconomic Instability	Strengthening trade rules and safeguards	Change in the configuration of trade flows	Redistribution of sales markets and logistics chains	Formation of regionalized trading blocs
Digitalization of Trade	Shaping e-commerce norms	Expanding formats of international interaction	Growth of cross-border digital transactions	Transition to platform models of global trade
Crisis Phenomena	Policy coordination and flexible regulation	Increasing the sustainability of global trade	Reduction of systemic risks and trade shocks	Strengthening the role of supranational institutions

Source: proposed by the authors

stitutional channels of cooperation allow minimizing the negative consequences of global shocks for international trade.

In the context of the digitalization of the world economy, the institutional framework for trade development is undergoing further evolution. New areas of regulation related to e-commerce, cross-border data flow, digital services and cybersecurity are emerging. The institutional capacity of states and international organizations to adapt trade rules to digital realities is becoming one of the key factors of competitiveness in the global economy.

Table 3 shows the transformation of the institutional framework for trade development under the influence of modern global challenges.

Thus, the institutional foundations of trade development are a key factor in the formation of modern international economic relations. They determine not only the scale and direction of trade flows, but also the ability of the world economy to adapt, cooperate and develop in the long term. In this sense, the institutional dimension of trade is the basis of the stability of the global economic system and an important tool for reducing uncertainty in international economic processes.

Conclusions

The study shows that the institutional foundations of trade development are a key factor in the formation and transformation of international economic relations. The quality of the institutional environment determines the efficiency of trade processes, the level of trust between economic entities and the ability of the global economy to respond to structural changes.

It is substantiated that the harmonization of national, regional and global institutions creates the prerequisites for the sustainable development of international trade and reducing the risks of economic fragmentation. Institutional support for trade should be considered as a strategic element of international economic policy.

Therefore, the development of trade in the context of international economic relations is impossible without effective institutional foundations that ensure predictability, stability, and fairness of global economic interaction in the context of modern transformations of the world economy.

Список використаних джерел:

1. Zos-Kior, M. V. (2018). Udoskonalennia derzhavno-upravlinskoj praktyky zasobamy kariernoho kon-

saltynhu. Ekonomichnyi chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu, (10).

2. Єременко, А., Колесник, Т., Бабаєв, Д., Сердюк, О., Шерстюк, О., & Гнатенко, І. (2025). Фінансовий менеджмент стартапів із формування міжнародних кластерних бізнес-структур як безпекова стратегія інновітгу територіальних громад. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 6(65), 626–636.

3. Гнатенко, І. А., & Пузирьов, С. О. (2024). Інноваційний розвиток підприємницьких бізнес-одниць в умовах економічної нестабільності. In *Проблеми управління підприємствами в сучасних умовах*. Національний університет харчових технологій.

4. Зось–Кіор, М. В., Гнатенко, І. А., & Демченко, Р. В. (2024). Забезпечення конкурентоспроможності закладу вищої освіти в контексті цифрової трансформації системи управління якістю послуг. *Актуальні проблеми економіки*, (10), 280.

5. Платонов, С. М., & Гнатенко, І. А. (2025). Взаємодія між інноваціями та стратегією підприємницького розвитку. In *Домінанти соціально-економічного розвитку України у нових реаліях*. Київський національний університет технологій та дизайну.

6. Кваша, С., Павленко, О., & Вакуленко, В. (2024). Наукові засади розвитку зовнішньоекономічної діяльності в контексті міжнародних відносин України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (61).

7. Зось–Кіор, М. В., Сафронська, І. М., Шевченко, А. О., & Дунін, М. Є. (2023). Управління безпековою складовою маркетингових процесів інноваційно орієнтованих підприємств сфери послуг в умовах активізації зовнішньоекономічної діяльності, діджиталізації та реалізації інфраструктурних проєктів. *Ефективна економіка*, (9).

8. Гнатенко, І. А., & Гончаренко, І. М. (2025, October). Інноваційні стратегії в управлінні багаторівневими інтегрованими структурами. In *Інноваційна екосистема для відбудови України*. Київський національний університет технологій та дизайну.

9. Шарий, В. І., Зось–Кіор, М. В., & Кирилюк, І. М. (2020). Інституційна модель земельних відносин в Україні. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія Економічні науки*, (2), 107–116.

10. Георгіаді, Н., & Стефанський, Ю. (2024). Механізми активізування міжнародних економічних відносин. *Економіка та суспільство*, (62).

11. Савченко, М. В., Приймак, Є. О., & Гавриш, І. В. (2023). Міжнародна торгівля в контексті сталого економічного розвитку країн світу. *Бізнес Інформ*, (6), 40–48.

12. Коренюк, П. І., & Зось–Кіор, М. В. (2025). Фінансове управління в закладах охорони здоров'я в умовах діджиталізації: інноваційні стартапи підвищення соціально-економічної ефективності. *Інвестиції*, 202547.

13. Зось–Кіор, М., Ільїн, В., & Свирида, Е. (2020). Розвиток трудового потенціалу в системі ефективного менеджменту організації. *Економіка та суспільство*, (22).

14. Бохан, А. В. (2011). Міжнародна торгівля в контексті інноваційної інтеграції екологічних ресурсів. *Ефективна економіка*, (4).

15. Zos–Kior, M. V., Kyryliuk, Ye. M., & Terentieva, O. V. (2021). Modeliuvannya upravlinnia zemelnymy resursamy v Ukraini v konteksti hlobalizatsii. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu*, (10).

16. Гнатенко, І. А., Хухра, О. І., & Журавльов, Д. В. (2025). Громадянська участь у процесах прийняття рішень та формування державної політики на місцевому рівні. *Вісник Полтавського державного аграрного університету. Серія «Публічне управління та адміністрування»*, (3), 66–73.

References:

1. Zos–Kior, M. V. (2018). Udoskonalennia derzhavno-upravlinskoï praktyky zasobamy kariernoho konsaltynhu. *Ekonomichnyi chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu*, (10).

2. Yeremenko, A., Kolesnyk, T., Babaiev, D., Serdiuk, O., Sherstiuk, O., & Hnatenko, I. (2025). Finansovyi menedzhment startapiv iz formuvannia mizhnarodnykh klasternykh biznes-struktur yak bezpekova stratehiia innovinhu terytorialnykh hromad. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 6(65), 626–636.

3. Hnatenko, I. A., & Puzyrov, S. O. (2024). Innovatsiyni rozvytok pidpriemnytskykh biznes-odnyts v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti. In *Problemy upravlinnia pidpriemstvamy v suchasnykh umovakh*. Natsionalnyi universytet kharchovykh tekhnolohii.

4. Zos–Kior, M. V., Hnatenko, I. A., & Demchenko, R. V. (2024). Zabezpechennia konkurentospromozhnosti zakladu vyshchoi osvityv konteksti tsyfrovoy transformatsii systemy upravlinnia yakistiu posluh. *Aktualni problemy ekonomiky*, (10), 280.

5. Platonov, S. M., & Hnatenko, I. A. (2025). Vzaiemo-diia mizh innovatsiamy ta stratehiieiu pidpriemnytskoho rozvytku. In *Dominanty sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy u novykh realiiah*. Kyivskiy natsionalnyi universytet tekhnolohii ta dizainu.

6. Kvasha, S., Pavlenko, O., & Vakulenko, V. (2024). Naukovi zasady rozvytku zovnishnoekonomichnoi diial-

nosti v konteksti mizhnarodnykh vidnosyn Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Ekonomika ta suspilstvo, (61).

7. Zos–Kior, M. V., Safronska, I. M., Shevchenko, A. O., & Dunin, M. Ye. (2023). Upravlinnia bezpekovoio skladovoio marketynhovoykh protsesiv innovatsiino oriientovanykh pidpriemstv sfery posluh v umovakh aktyvizatsii zovnishnoekonomichnoi diialnosti, didzhytalizatsii ta realizatsii infrastrukturnykh proektiv. Efektyvna ekonomika, (9).

8. Hnatenko, I. A., & Honcharenko, I. M. (2025, October). Innovatsiini stratehii v upravlinni bahatorivnevymy intehrovanymy strukturamy. In Innovatsiina ekosystema dlia vidbudovy Ukrainy. Kyivskiy natsionalnyi universytet tekhnolohii ta dizainu.

9. Sharyi, V. I., Zos–Kior, M. V., & Kyryliuk, I. M. (2020). Instytutysiina model zemelnykh vidnosyn v Ukraini. Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriiia Ekonomichni nauky, (2), 107–116.

10. Heorhiadi, N., & Stefanskyi, Yu. (2024). Mekhanizmy aktyvizuvannia mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn. Ekonomika ta suspilstvo, (62).

11. Savchenko, M. V., Pryimak, Ye. O., & Havrysh, I. V. (2023). Mizhnarodna torhivlia v konteksti staloho ekonomichnoho rozvytku krain svitu. Biznes Inform, (6), 40–48.

12. Kopeniuk, P. I., & Zos–Kior, M. V. (2025). Finansove upravlinnia v zakladakh okhorony zdorovia v umovakh dydzhytalizatsii: innovatsiini startapy pidvyshchennia sotsialno–ekonomichnoi efektyvnosti. Investytsii, 202547.

13. Zos–Kior, M., Ilin, V., & Svyryda, E. (2020). Rozvytok trudovoho potentsialu v systemi efektyvnoho menedzhmentu orhanizatsii. Ekonomika ta suspilstvo, (22).

14. Bokhan, A. V. (2011). Mizhnarodna torhivlia v konteksti innovatsiinoi intehratsii ekolohichnykh resursiv. Efektyvna ekonomika, (4).

15. Zos–Kior, M. V., Kyryliuk, Ye. M., & Terentieva, O. V. (2021). Modeliuvannia upravlinnia zemelnymy resursa-

my v Ukraini v konteksti hlobalizatsii. Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu, (10).

16. Hnatenko, I. A., Khukhra, O. I., & Zhuravlov, D. V. (2025). Hromadianska uchast u protsesakh pryiniattia rishen ta formuvannia derzhavnoi polityky na mistsevomu rivni. Visnyk Poltavskoho derzhavnoho ahrarnoho universytetu. Seriiia «Publichne upravlinnia ta administruvannia», (3), 66–73.

Дані про авторів

Одинець Роман Володимирович,

аспірант Черкаського національного університету, імені Богдана Хмельницького, бульвар Шевченка, 81, м. Черкаси, 18031, Україна

Кириченко Володимир Олександрович,

аспірант Державного науково–дослідного, інституту інформатизації та моделювання економіки, бульвар Миколи Міхновського, 38, м. Київ, 01014, Україна

Вдовенко Наталія Михайлівна,

д.е.н. професор, завідувач кафедри глобальної економіки Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0849-057X>

Data about the authors

Roman Odynets,

Postgraduate student of the Cherkasy, National University named after Bohdan Khmelnytskyi, 81 Shevchenko Boulevard, Cherkasy, 18031, Ukraine

Volodymyr Kyrychenko,

Postgraduate student of the State, Research Institute of Informatization and Modeling of Economics, 38 Mykola Mikhnovsky Boulevard, Kyiv, 01014, Ukraine

Nataliia Vdovenko,

Doctor of Economics Professor, head of the Department of Global Economics National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine